

MALLORCA

REVISTA DECENAL

NÚMERO LXXIII

(5 de Noviembre de 1900)

SUMARIO.—*Exposició del sistema científich luliá* (continuación), por don Salvador Bové, Pbro.—*Origens del Cristianisme en la Illa de Menorca y fases per que passà fins la invasió sarrahina* (continuación), por D. Mateo Rotger, Pbro., Archivero Diocesano.—*Sequedat* (poesía), por D.ª María Antonia Salvá.—*Bondat amagada*, (continuación) por D. Pedro de A. Peña.—*Miscelánea*.

Precio de subscripción, pago adelantado: 90 céntimos de peseta cada trimestre

Redacción y dirección de la correspondencia:

Calle del Deanato, núm. 16

ADMINISTRACIÓN:

Calle de Palacio, número 81

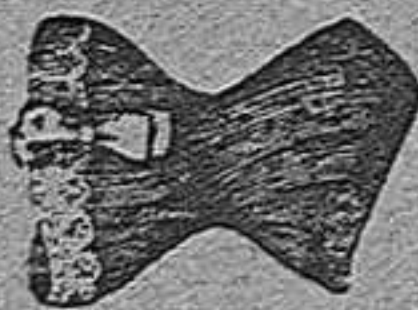
PALMA DE MALLORCA

Tipografía de las Hijas de F. Colomar

LA CATALANA

CORSÉS forma PARISIÉN

Calle de Brossa, 12, Tienda

Grande y variado surtido en corsés de todas clases y hechuras á precios sumamente económicos y en especial los de forma PARISIÉN.—Especialidad en la medida y en fajas ortopédicas, etc.

NOTA.—Se pasa á domicilio á tomar medidas. Puntualidad en los encargos.

BUEN CORTE, ESMERADA CONFECCIÓN, GÉNERO SUPERIOR

ALMACENES MONTANER

— 2— *Sindicato* — 2

La casa que presenta mayores surtidos.

La que vende más barato.

La que proporciona mayores ventajas á sus parroquianos.

Se expenden, á precio sin competencia artículos especiales para trajes de señores Sacerdotes, Ornamentos Sagrados y Estatuaria religiosa.

Objetos de Plata «Meneses» especiales para el Culto Divino u servicio de mesa.

Lencería y artículos de punto, Pañería y Novedades para Señora y Caballero.

Queda instalado en esta casa un departamento especial para la confección de trajes lanares y ornamentos sagrados.

Precios baratos y géneros buenos

DISPONIBLE

DISPONIBLE

ESTABLECIMIENTO TIPOGRÁFICO

DE

HIJAS DE JUAN COLOMAR

CAMPANA, 2.

Se confeccionan toda clase de trabajos á una y varias tintas. Encuadernaciones esmeradas y sencillas.

Halláanse de venta los impresos de toda la nueva modelación de Contribuciones.

MALLORCA

REVISTA DECENAL

EXPOSICIÓ DEL SISTEMA CIENTÍFICH LULIÀ

PRELIMINARS

§ VII. *La Concepció Filosòfica del Beato Ramón Lull.*

(Continuació)

SON *universals*, no perque no sían *ens* particulars, sinó perque en sí ho comprenen tot, y perque están en tots los particulars, per élls produhits, per essencia, per presencia, per potencia, per influencia y per operació.

Son *summos*, perque trascendeixen infinitament tots los principis de las creaturas.

Son *intelectuals*, perque son l'objecte propi del enteniment, que no cau sota 'ls sentits.

Son *infinits*, perque no tenen cap principi ni fi.

Son *perfets*, perque no tenen cap defecte.

Son *coneguts PER SE*, y no solament *quo ad se*, sinó també *quo ad intellectum creatum*, al qui 's revelan ó manifestan més que no pas cap altre principi intelectual ó sensual de las creaturas, puix no tan sols son més inteligibles que 'ls altres, sinó que fins tenen més poder é influencia pera ferse inteligibles.» (1)

Peró aquestos Principis del sér son també 'ls Principis del coneixement.

Si 'l mon real visible es una figura y una imitació del mon real dels atributs divins, lo mon ideal humá té d'esser igualment en certa manera una imatge del mon de la Inteligencia divina; y com en Deu lo Sér y lo Enteniment son una sola y mateixa cosa, los principis del sér de las cosas serán pera nosaltres además los principis del coneixement de las mateixas.

(1) *Salzinger: Præcursor Introductoræ in Artem Magnam,.... Dist. I, cap. 2, plana 3.*

Tota veritat humana pera esser tal s'ha de conformar ab la veritat d'aquells Principis ó Atributs divins, que 'ns es coneguda per medi de las llurs Definicions. Ells, tant son la mida del sér de las cosas, com de la veritat de las mateixas. De duas ó mes de ditas Definicions se'n forman unas proposicions que resultan *máximas universalíssimas*, aplicables igualment á tot lo cognoscible y medi per lo tant de cercar la veritat en qualsevol qüestió que 's presenti. Y d'aquí'n naixen unas Reglas que tenen la mateixa naturalesa y propietats de las Definicions y Máximas, que també s'anomenan Condicions luli anas, y que serveixen pera lo mateix que éllas.

Tenim, dons, que las Ideas platonianas son los Atributs divins en lo Sistema luli á; l'origen, naturalesa, propietats, carácter y finalitat d'aquellas son idéntichs al origen, naturalesa, propietats, carácter y finalitat d'aquestos. Tant las unas com 'ls altres resideixen en lo Enteniment diví; ni més ni menos que aquellas, aquestos «sunt multæ objectivè et terminativè, repræsentant namque multa, sunt autem unum subjectivè, quia sunt in natura divina,» conforme á la exposició de Benet Pererio; «sunt rationes, opífices et effectrices omnium rerum..... sunt separatæ á rebus singularibus, sunt intellegibiles, sunt immortales..... sunt priores causæ cognoscendi et producendi.» (1)

Los principis de la *Ars Magna* també 'l Beato Ramón Llull «a rerum corporearum concretione sejungit, et in Dei mente veluti exemplar cujusque efectiois collocat,» com Fox Morcillo diu que Plató vá ferho ab sas Ideas; també 'l Principi luli á *Bondat*, per exemple, ni més ni menos que la Idea de Plató, «est divina, æterna, efficiendi vi prædita, corporeæque omnis cogitationis expers, atque adeo ipsamet Dei mens». (2)

La única cosa en que pertocant á axó se separan Plató y 'l Beato Ramón es en haver aquest desenrotllat considerablement sas doctrinas fins á donálshi un bell acabament, cosa per cert no realisada pel Mestre de l' Aristótil; aquest s'acomentá ab exposar sa teoria sobre las Ideas, sense descapdellarla suficientment fins á manifestar com del concepte universal d'una Idea s'arriba á la solució de lo qüestionat; lo

(1) *Benet Pererio*: M. S. de la Biblioteca Ambrosiana de Milá (D. 426 inf.), que conté unas anotacions *Super libros de Anima Aristotelis*. (Citat per Menéndez Pelayo.)

(2) *Fox Morcillo*: *De naturæ philosophia seu de Platonis et Aristotelis consensione*, llibre I, capítol VI.

nostre Filósof ne tragué fins las darreras conseqüencias, establí y perfeccioná 'l Método, y continuá y acabá en una paraula la obra de Plató, y perxó digué en una de sas obras que allí ahont acaba la Filosofía platoniana allí comensa la seva *Ars Magna*, ja que 'l Sistema Científich Luliá es en realitat una extensió de la Dialéctica ó Teoría de las Ideas del Fundador de la Academia.

Lo método de l' Aristótil consisteix en anar de lo particular á lo universal, de lo individual á lo general, de lo inferior á lo superior, de la materia á la idea, de la terra al cel, per medi de la abstracció é inducció. Del coneixement de las causas ínfimas s' axeca gradualment al coneixement de las causas superiors, á lo més amagat y pregón de to- tas las cosas, fins arribar á la Causa primera, rahó y síntesis del mon real y del mon ideal. Los sentits son l' origen del coneixement, de ma- nera que de lo conegut passa á lo desconegut, de lo cert á lo incert: no entra enloch que avans no tinga una claríssima llum.

Es veritat que 's serveix de preceptes ó lleys universals, pero aquestes deuen llur naixement á lo que 'ls ulls han vist, l' oído ha sentit y 'ls altres sentits han proporcionat cada hu en sa propia y res- pectiva funció. Tancats com estém dintre 'l cos, aqueixa y no altre es la vía natural del coneixement. De la materia pujém als sentits, dels sentits á la imaginació y á la fantasía, d' aquesta á la rahó, després á la contemplació y finalment al amor. (1)

---

(1) Nullum videtur fuisse ingenium Aristotelico præstantius. Legenti opera ejus attente ac diligenter, exoritur ingens admiratio, quam ab ultimis principiis deducit ab- ditissima et profundissima rerum omnium. (*Lluís Vives: De Aristotelis operibus Cen- sura*).

Mens nostra in extrema rerum facie, sensuum cognitionem, atque arbitrium, velut duces sequitur, sed quem ipsa interdum deflexum de via judicio suo revocat; tum ex iis quæ a sensibus didicit, attollit se altius, ac penitus se condit in rerum intima, alia- que assequitur, et eruit, occulta, atque abstrusa, sic tamen ut aditus ad incognita sint prius cognita, ad incerta vero sint certa, credibilia quoque, ac verisimilia, ad ea de qui- bus ambigit; necesse est enim ut in assensu gradus attollat gradum, et sequentium ad- miniculum sint quæ præcessere; neque fieri potest ut, in cursu, ad metam perveniat qui médium prius non attigit, nec in tenebris spectari quid potest, nisi lucem admove- ris, ita neque dubia, et tenebris obscurata, cerni unquam poterunt, si non lux aliqua affulgeat ex iis quæ nos velut spectata jam habemus ac certa; eundem ad modum in mensuris, in ponderibus, res ipsa nos docet ut quæ sunt jam nobis comperta et explo- rata, quæ probabilia et verisimilia, reddant ea, quibus pro censura admoverentur, talia, sive quòd consentanea sibi sint, sive quòd dissideant..... Ordo vero eorum quæ cre- duntur, hic est: primam fidem arbitramur esse sensuum..... Verum hæc causa non erat cur Academia in totum abrogaret fidem sensibus, quasi nihil recte possit deinceps age- re, qui semel egerit pravè. (*Vives: De Instrumento Probabilitatis*).

Ex singulis enim aut quæ viderunt oculi, vel audierunt aures, et alii sensus in sua quisque functione cognoverunt, mens nostra præcepta effecit universalialia, postquam illa

¿Y 'l Beato Ramón Lluç no empleá aqueix método?

Qui tinga llegidas las sevas obras l' haurá vist recomenat, ensenyat, alabat y practicat en totes; y lo mateix havém de dir de las obras dels seus Comentaristas. Axís es que 'ns veyém obligats á contradir de la manera més termenant y decisiva á un escriptor de nostres días, qui, segurament no coneixent prou las obras del Beato, digué que lo procedir de la rahó que aquest ensenya no es aquell admirable desembo-licarse la inteligencia dels bolquers de la materia y de lo contingent pera alzar-se al coneixement del esperit del abstracte y del absolut, seguint la via natural del coneixement humá, admirablement esplicada per Aristótil y Sant Thomás, afirmant nosaltres que, si 'l método de Plató está comprés y descapdellat totalment en la teoría de la Figura A de la *Ars Magna*, lo método de l' Aristótil está igualment comprés y del tot desenrotllat en la teoría de la Figura T de la mateixa *Ars*.

Avans d' esplicar aqueixa Figura sia 'ns permés declarar que en los capítols 39 y 42 de la «*Introductoria Artis Demonstrativa*» s' hi reco-mana y ensenya lo Método aristotélich. En lo primer, que tracta «*De modo et ordine tractandi de qualibet materia*», s' hi llegexen aquexas paraulas: «*etiam convenit ex notis procedere ad ignota, et per compara-tionem sensus ad notitiam intellectus, et a particularibus ad universalia;*» y en lo segon, que dú per titol «*Quod omni studentí conandum sit veni-re ad universalem cognitionem,*» s' hi diu també que «*conandum est igitur ex quocumque viso vel audito venire ad generalem cognitionem.*»

Dirém també, que en lo «*Compendium seu Commentum Artis De-monstrativæ*» divideix l' estudi de la figura S (que vol dir la Anima ra-cional) en quatre parts, ensenyant en la darrera «*la doctrina de la apli-cació del universal al particular y d' aquest á aquell, ó sia, lo modo de*

---

inter se contulisset, nec quidquam simile observaret in contrarium..... Postremo ad uni-versales statuendas regulas animadverso, quantum fieri possit, naturæ artificio, et ad ex-perimenta adjuncto pro norma; quæ omnia de natura rerum volo intelligi; ingredimur ad cognitionem rerum januis sensuum, nec alias habemus clausi hoc corpore; ut qui in cubiculo tantum habent speculari unum, qua lux admittitur, et qua foras prospiciunt, nihil cernunt, nisi quantum speculari illud sinit, ita nec nos videmus, nisi quantum licet per sensus, tametsi foras promicamus, et aliquid ulterius colligit mens quàm sen-sus ostenderunt, sed quatenus per eos conceditur assurgit quidem supra illos, verum illis innixa; illi ei aperiunt viam, nec alia egreditur; alia quidem esse judicat, non ta-men alia intuetur. (*Vives: De Prima Philosophia, sive de intimo naturæ opificio*, lic. I).

Ascensus nostri gradus sunt a materia ad sensus, ab his ad imaginationem et phan-tasiam, ab hac ad rationem, tum ad contemplationem, postremo ad amorem (*Vives: De Anima et Vita*, lib. II, cap. XII). Totes aquestas citas son del vol. III, Obras de Vives, edició del 1782, á Valencia.

baxar del universal al particular, y'l de pujar del particular al universal.» (Paraulas textuales.)»

Igual doctrina s' ensenya en la segona part de la Distinció I del «*Liber Propositionum secundum Artem Demonstrativam,*» que diu: «*Intellectivum, quantó plus potest, a sensitivo et imaginativo in se recipit; deinde se denudans ab utroque format in se universale, itaque nullo modo repugnat sensitivo et imaginativo, imo potius in altiori gradu supra est intelligens, Deum esse quoddam Summum Ens entium habens omnem perfectionem, nullo defectu obstante».*

«Dum igitur intellectivum hoc modo fruitur ipso Deo, tunc descendit ad particulare, intelligens, quomodo in Deo bonitas producit in se ipsa suum bonificatum..... Deinde ad particulare descendit intellectivum intelligens opus extrinsecum ipsius Dei, in quo producit ipse Deus suas similitudines in creaturis, prout ipsæ creaturæ possunt eas in se recipere secundum magis et minus... Post hoc intellectivum ascendit iterum, et in se de toto congregat quoddam universale».

(Seguirá)

MOSSEN SALVADOR BOVÉ.

ORIGENS DEL CRISTIANISME

EN LA ILLA DE MENORCA

Y FASES PER QUE PASSÁ FINS LA INVASIÓ SARRAHINA.

(Continuació)

XI.—Entre els juheus fonch Ruben l' escullit del Senyor perque fos el primogènit entre tots: pegat un gran crit qu' omplí d'alegría els cors de tots, pregava que l' alliberássen dels vincles de la superstició judáica, y així, fet primogènit de Jacob, rebé la senyal de la salut y de les hores sens allunyarse jamay del nostre costat, repren la duresa de la seua gent. Tres dies, si no m' engan, son passats, fent els nostres oració, y perseverant els juheus en sa perfidia. Després, d' això vengué Teodor rodetjat d' un gran esquadró dels seus, al lloch ahont estavan les parets de la Sinagoga (les quals tirarem també en terra després de la conversió dels juheus) y allá ab ells se juntá la multitud dels cristians. Estant en aquell lloch disputant de la lley, com Theodor fes befa y escarni de tot lo que li objectaven, y el poble vejés que no'l po-

día convéncer en rahons y forses humanes, determiná demanar socors al cel. A les hores aixecant tots la veu en gran cridoria digueren: ¡Teodor, creu en Cristo! Fonch verament admirable la misericordia del lliberalíssim Senyor que nos concedí molt més de lo que demanavem amb un miracle de la seua omnipotencia. La forsa d'aquelles paraules feren una mutació dins les orelles dels hebreus; y el qui en temps passats feu que quatre leprosos saquetjassen els campaments del rey d'Assiria que tenia sitiada Samaria y el qui per medi de Gedeó feu trossos l'host de Madian guanyant trecents homes una gran y senyalada victoria sens pena ni treball fent que els inimichs espantats se destruïssen uns als altres; de la propia manera ara feu per miracle qu'aquesta veu fos entesa de diferent modo que s'havía pronunciada; creguent tots els hebreus qu'havían dit: *Teodor ha cregut*. Ab lo qual, pensant qu'el capdill principal de sa perfidia havia cregut en Cristo y rebuda la santa fe, tots a la una tremolant, quant no hi havia motiu de temor, romanguéren espaordits; y llurs dones, desfets els cabells, corrent y udolant ab feresa acusavan y reprenían ei nom de Theodor, diguent: *O Teodor ¿y qu'has fet?* mentres els varons, uns fugían y s'amagavan per cingles y roques y altres per viaranys y paratges ocults cercavan lloch a redors.

XII.—El meteix Teodor, ple de por y d'espant compregué ab claretat que en los de la seua gent s'executava la sentencia divina que diu: Fuix l'impío sens que ningú el perseguesca. Però en el cas no se pot dir que no fóssen perseguits, perque los encalsava aquell terrible lleó, el qual desde el lloch de la Sinagoga, com havia estat revelat a Teodor, havia pegat un gran bramul per medi dels monjos, qui omplí d'espant a sos inimichs. Estant, així, Teodor en el meteix lloch ahont el lleó li havia feta tanta por, y pensant dins si meteix aquella turbació, sentint no més el nom d'aquell lleó, sens veure ninguna senyal de feresa, perque sols veyá els qui cantavan; deseparat dels seus, procurá escaparse. Ruben qui segons hem vist, ja s'era convertit, vejentlo ple de paor, descolorit y sens veu, s'acostá a ell y ab paraules dolces y amoroses l'exhortá a la fe de Cristo, posantli devant l'exemple de la seua conversió y mostrantli la casa ahont se podía arredossar y alliberar d'aquell perill, y casi el va convéncer.

Mes per contar ab fidelitat tot lo que passá y pera que vosaltres qui no cercau l'ornament de paraules, sinó la veritat senzilla, l'escol-

teu ab major gust, vos posaré les meteixes paraules de Ruben sens afe- gir ni llevar cosa alguna. Deya donchs: *¿Que tems Teodor? Si vols quedar lliure y sens por, y viure rich, honrat y respectat de tots, creu en Cristo, com jo hi he cregut. Ara tu estás dret, y jo assegut en companyia dels bisbes; si tu creguesses estaries assegut y jo dret devant tu.* Sentint Teodor aquestes paraules amb fonda atenció nos digué: «Jo faré lo que voleu. Rebeu la paraula que us don; però daume llecencia de primer parlar ab ma gent, per treure amb aixó major profit y fruyt de ma conversió. Tal promesa de Teodor fonch rebuda amb una alegría extraordinaria. Y axí, uns li daven amorosament besades de pau, altres l'abrassavan, altres li prenían les mans, y tots se tenían per venturosos si podían entaular conversa amb ell. Partí Teodor molt alegre amb la tendre rebuda que li havían feta els nostres cap a ca-seua, encare que un tant acongoxat, perque, si be havia entrat dins la casa de Ruben, segons la visió tenguda, estava concirós perque no s'havía cumplida la segona part de la visió, axó es, que no havia anat a casa de la seua parenta; la qual després de tres dies rebentlo dins sa falda maternal l'acabá d'alliberar de tot dupte. Ab això anarem nosaltres a l'Esglesia cantant himnes y diguent: *Benehit es el Pare de les misericordies y Deu de tota consolació, el qual doná aygua a nostres caps y a nostres ulls font de llágrimes pera poder plorar els ferits de nostre poble.*—Celebrats els sagrats misteris, sortint de l'Esglesia, nos sortí a recamí una gran multitud d'hebreus, pregantnos tots a la una poder rebre de mí, encare qu'indigne pastor, el carácter o senyal de Cristo. Tornarem a l'Esglesia, y donant gracies a Deu de tot cor, gravarem tot d'una a llurs fronts la senyal de la salut. Mes ¿quina llengua bastará per contar lo que obrá la virtut de Cristo a-n aquells que espaordits s'erán retirats y escondits a lo més ocult de les coves y boscatjes? Sens dupte se podria fer una particular historia de la conversió de quiscun. Però com no 'ns es possible contar tot lo que passá, també sería molest callarho tot. Per tant, ajudat amb vostres oracions vos contaré un miracle de Cristo, segons nosaltres ho hem entés, de dos personatjes dignes de fe y de vida aprovada.

XIII.—Dos juheus principals, Meleci germá de Teodor, y Innocenci, qui, fugint de la ruína d'Espanya, era vengut a-n aquesta illa ab tota sa familia (així ho contan ells meteixos baix de jurament solemne) s'erán retirats á una cova o penyal, juntantse amb alguns altres ju-

heus de llinatge humil y baix dels quals havían escullits aquests dos per principals capdills de sa retirada. Donchs determinaren els altres enviar dits dos personatjes, els quals eran d'edat robusta y animosos, a-n aquesta ciutat, per que vejessen y regoneguessen lo qu' aquí passava. Llavors digué Meleci a Innocenci: ¿Qu' es això, germá, que no puch desferrar del meu cor una paraula blasfema, segons ensenya nostra religió? Perque desde que el poble dels cristians ha dit ab veu alta que mon germá s' era convertit, no tench altre cosa dins el meu cor y a la llengua, més qu' aquestes paraules que fins avuy jo del tot ignorava; Cristo, en ton nom. Les quals com més pretench desferrar de mon pit, més fort s' *arrelan dins ell*. Respongué a les hores Innocenci: En efecte, jo entench qu' es cosa de Deu, qu' aqueixa paraula que tu dius, y sabem molt be tots que jamay tengué cabuda dins ton cor que ta boca se digná pronunciarla, estiga ara tan fortament aferrada dins ton pit. En tot això te deman que traballes en desfer tals faules y desviar pensaments tan pesats y molests. Llevors Meleci comensá a alborotarse y a pegar uns crits tan forts y confusos que molt be comprengué Innocenci, no sols ab los visatjes de la cara, sino ab la figura exterior de tot el còs, que estava bregant dins son pit. Y com dit Meleci advertís que tot allò li aprofitava molt poch, afegí encara més, comensant a parlar paraules descompostes y deshonestes y a pegar roncós y riallasses com un qu' está begut o rabiós, però tot' aquesta colla no bastá per extingir o desferrar de son cor el nom de Cristo, el qual com a foch ardent havía penetrat dins lo més fondo del seu pit. Y així girat a Innocenci li digué: ¿Qu' es axó, germá Innocenci? Tot nos va tort y en contra, perque ni ab paraules blasfemes ni amb accions deshonestes puch desferme del nom de Cristo; y lo qu' es més, sent dins mí no sé quina cosa que m' está sempre repetint a pesar meu el *nom de Cristo*. A-n aquestes paraules respongué Innocenci: De nostres propies orelles havem nosaltres sentit qu' els cristians han publicat que ton germá Teodor, home el més preeminent en doctrina, edat y santedat, s' es convertit a la fe cristiana ¿com, ido, tu, mogut per son exemple, no procures deixar la religió judaica? ¿Perque perdem més temps a-n aquesta horrible y espantosa soledat? ¿Fins a quant hem de patir aqueixa fam que nos consumeix? ¿Per quina causa hem de morir de fam y assedegats y enrevenats de fret enmitx de tanta gelada? ¿Perque, finalment, hem de sufrir (tant de temps com el patim) el secret horrible del nostre

miserable allunyament? ¿Per ventura per escapar dels lladres o de les lluentes armes dels barbres? ¿Per ventura vol beure nostre sanch aquest poble tan misericordiós a-ne qui hem vist tantes vegades derramar llágrimes per causa nostra? Recordemnos, te prech, a-ne qui dels nostros han fet dany o han injuriat de paraula. Tornem, donchs als innocents y pacífichs, a-n-els quals, encara que inimichs, no havem nosaltres agraviat. Se fasse lo que Deu vulga.—A-n això respongué Melecí: Jo entench, Innocenci, que tu, encare que molt entés en les llengues llatina y grega y en el coneixement de la lley, t'has oblidat de lo qu' el Senyor nos diu per son profeta Ezequiel: L' anima qui pecás morirá. Perque si has llegit això ¿com penses que me podrás dur a la fe de Cristo amb l' exemple de mon germá Teodor? Té ell sa propia ánima, y per tant son propi delicte, el qual si jo no deix a mon Deu no me danyará. Pos per testimoni a-n aquell Senyor qui tregué nostres Pares de la terra d' Egipte, que si les borrasques de l' hivern no m' impedissen, m' embarcaria tot d' una dins qualsevol navili per anarmen pel mon, sens que m' aturássen ni l' afició a mes heretats ni l' amor de la familia, tot lo qual estim molt poch quant pot forsarme a negar el Deu de mos pares. Y per lo que fa a-n-el consell que me dones de tornarmen a la ciutat, es molt vá ton parer; y molt m' admir de que, essent tu un home tan prudent y docte, no te fasses cárrech de lo qu' ha d' esser de nosaltres vejent que Teodor, qu' era una columna de la nostra Sinagoga, en qui se fundava tota nostra esperansa, es estat induit a apostatar. Per lo qual judich que será consell més saludable que nos n' anem a la meua heretat y nos apartem de la presencia dels cristians, y allá podém estar retirats fins que, quant venga temps oportu, nos n' anem a pelegrinar. Perque, segons veig, en aquest' illa ha crescut tant l' odi contra els qui professam nostra religió, que no pot ja conservar la fe de nostres pares el qui no se resol a deixar patria: donchs ¿per qué no prenim el desterro voluntari a-ne que nos obliga, com veym, l' avorrimient que tots nos tenen? Resolta ja la partida entre tots dos se posaren en camí. Mes éntant per un viarany molt estret, cegantlos la llum de sos ulls les tenebres de sos pensament, venguéren a perdre el camí que duyan, y se trobaren perduts dins un paratge desert y lluny de remey. Y com vejéssen que les espines les ensangüentavan els cosos, caygué demunt ells tan gran congoixa, paor y desesperació que per forsa confessaren que tots aquells traballs los succeían per just y

secret judici de Deu, a causa de llur incredulitat. Comensaren a invocar el nom de Cristo, el qual fins llevors quant les venia al pensament procuravan enjegar, y ab els peus sangonents prengueren el camí de la ciutat sens darsen compte y contra llur voluntat. Arribats que foren, tremolant s'enteraren per curiositat de lo que passava, saberen que Teodor era encara juheu y que els cristians no li havían feta violencia. De lo qual meravellats y no acabant de creure lo que les passava, s'en anaren a la casa de Teodor, a-ne qui trobaren qu'acabava de dinar; ell los rebé amb alegría preguntantlos per quina causa s'erán ausentats de la ciutat, y enterat de tot quant les havia passat va riure y s'admirá.

(*Seguirá*)

MATEU ROTGER, PREVERE.

SEQUEDAT

No 's que visca en la batalla,
pero de pau no 'n se res;
qu'entre dobles de mortalla
mon enteniment tinch pres.

Lo meu cor n'es terra dura,
molt més dura qu'un trespol
per hont corre y no s'atura
l'aigua viva del consol.

Debades la seca entranya
lograrne una gota creu;
la dolça pluja la banya,
la banya, mes no s'embeu.

Y axí van passant los dies
sens que vegin tremudat
ni tristeses ni alegrías
aquest cor petrificat.

Mes quant lo cel torna riure
y ens fa música lo cor

¡com es grat llevors reviure
quant tornen los somnis d' or!

Son raigs de llum matinera
clars anuncis de desgèl;
son embats de primavera
que desemboyren lo cel.

Quant son vol me desxondía
no sentía 'l cor tan buyt:
¡Deu meu, si atenyer podía
un aucell dels que m' han fuyt!

Sé que la pensa intranquila
no pot donar bon govern:
que los somnis qu' ella fila
no alliberen de l' ivern.

Ja sé qu' el pler fora mida
mata 'l cor que set ne té;
pero 'l que cerca ma vida,
mesurat, pot ferli bé.

Axís la forta encensada
que detura d' alenar
quant per l' ayre s' ha escampada
l' esperit fa retornar.

1898.

MARIA ANTONIA SALVÁ.

BONDAT AMAGADA

(Continuació)

Prest varem comprendre jo y la meua esposa, que res podíam esperar de la destruïda hacienda de mon pare, ahont no era possible anarhí sense corre un gros perill, y compreguerem prest també que sense treballar no podíam viure ni atendre a la educació del nostros infants; y per tan poderós motiu abressarem tots dos ab bon amor la creu del treball que santifica al homo.

Per poder donar compliment a les obligacions de la família, y observant que moltíssimes vegades la meua feyna, per la injusticia y mala fe dels homos, no era recompensada axí com se merexía, vatz vendre la casa principal o posada de la vila y vatz comprar una caseta de poch valor que es aquesta ahont are visch. La meua dona y jo mos anarem aconhortant de les nostres penes, prenguent amor al treball y acostumantmos a la nova vida d'abnegació que feyam; y molt hey va ajudar l'ausili de Deu, la seua Providencia y les oracions dels nostros pares que mos donan proves contínues de la seua salvació.

—Supòs (interrompé Don Ciríach) que deguéreu vendre també la vostra derrotada hacienda, que colca cosa devía valêr encare; y desitx sebre, si no hey tenui inconvenient, lo que en fereu dels sobrants dels diners que, sense dupte, vos quedaren d'aquestes dues ventes.

—Vos dech haver de dir, en primer lloch, que el pensament que vatz fer totduna fonch el de viure dels interessos d'aquell petit capital que me restava de la casa; pero després me vatz inclinar a seguir el consell de Jesucrist que diu: «Vên tot quant tens y doneu a n'els pobres».

—Jo, posat en el vostro lloch, hauría fet lo primer. Ab los interessos del preu de la casa y del de la vostra hacienda podríau continuar essent un mitx senyor y viure descansat. Es cert que la segona resolució es més perfecta; pero, essent casat y tenguent infants, era més prudent prendre la primera.

—Jo no vatz seguir ni la una ni l'altre, al recordar que els sagrats llibres diuen que l'homo just deu haver de repartir sos bens entre els necessitats y Deu cuidarà de la seua subsistencia y li donará medis per poder viure y exercitar la virtut de la Caritat.

Vatz resoldre per lo meteix seguir aquest segon camí al reflexionar que la moneda no es creació de Deu; y al sebre per propia experiencia que els diners donats a n'els pobres son causa moltes vegades de la seua desmoralisació, porque li fan avorrir el treball. Estich convenut que convé més donarlos medis per treballar y gonyar el seu aliment ab la suor del seu front, que no regalarlos monedes que solen invertir més aviat en coses viciosas y ofensives a Deu que en medis d'aliviar les seues vertaderes y principals necessitats. Me vatz estimar més comprarlos, ab los sobrants que tenía, les eynes necessaries y útils p'els seus oficis y els objectes indispensables per la seua salut y decencia.

P' el meteix motiu vatz dexar de vendre la hacienda que tant poch valia en aquell temps; desitjós, per altre part, de que, ja que dins ella s' havían comesos tants de delictes y pecats grossos, fos un día un lloch ahont s' hi practicassen grans virtuts, per expiació de les taques de sanch d' aquella terra que la feyan avorrible y mal vista als ulls de Deu.

Després vos contaré ab més espay lo que vatz fer. Per ara seguiguem la confessió de la meua vida.

Els primers anys de matrimoni les nostres costums eran les siquents. Ma esposa cuidava la caseta y els infants; jo anava a jornal, y els vespres los dedicava a la familia.

Quant estavam tots plegats dins canostra feyam les oracions de cada día y ensenyavam als infants la manera d' esser uns perfects sirvents de Deu, uns faels cristians y uns bons jermans dels altres homes. Una part de la vetlada la destinavam a lletgir llibres de devoció, per donar aliment a les nostres ánimes, y a tributar les degudes gracies a la Providencia per haverlomos donat p' el nostro cos. Nostro Senyor, cumplint la seua paraula que diu qu' allá ahont estarán congregats dos o més per alabar-lo y glorificar-lo, Ell estará al mitx de tots ells per benehirlos, estava també al mitx de noltros y omplía el nostre cor d' alegría y d' esperansa.

V

Els propósitos qu' adoptarem per procurar com a bons cristians el perfeccionarnos en la práctica de les virtuts foren tres: Aceptar, primerament, la Humildat cristiana, ab totes les seues consecuencies filles del mon, com son desprecis, inconsideracions, aislament, desatencions, mala fama, desenganys y altres fets desagradables; en segon lloch, seguir sempre essent amichs constants de la pobresa voluntaria, ab totes les seues privacions mundanes, plens de confiança en la Providencia de Deu; y en tercer lloch, continuá treballant a totes hores mentalment, coralment y manualment, per pagar la pena imposada per Deu al homo, de haverse de gonyar el pa ab la suor del seu front, a causa del pecat original de desobediencia a la primera lley dictada p' el Creador.

—Perdonau, bon homo, una observació que vos vatz a fer (interrompé D. Ciriach). Estich conforme en tot quant heu dit abans á favor del primer propòsit, la humildat, y confés que m' heu dexat convenyut; pero en lo del segon propòsit, sobre pobresa voluntaria, trop

que no es tan necessaria durla al extrem que suposau de esperarho tot de la Providencia per arribar a esser grats del tot a Nostro Senyor. No sé fins a ne quin punt un homo que no haja tengut les desgracies que vos heu sufrides, y que poseyesca molts de bens heretats de sos pares y dels seus antepassats tenga precisió de repartirlos a n' els pobres per esser perfect, fentse pobre a sí meteix y a sos infants y familia. Crech jo que si ell procura donar als necessitats una part grossa de les seues rendes, socorrentlós tant com puga y aliviant en lo possible les seues miseries, complirà com a bon cristiá y caminará p' el camí de la perfecció cristiana, sense tenir necessitat de desprenderse de tot lo que poseheix per viure be y honestament.

—En el meu judici (contestá en Martí) axç no basta perque un cristiá sia perfect y vertader imitador de Jesucrist. Ja don per cert qu' un sence tanta perfecció se pot salvar, y crech que hey ha molts de richs y potentats que sobre aquest punt viuen ab la conciencia ben tranquila, perque tot quant tenen heu han heredit, sían bens, sían riqueses, dels seus ascendents parents o amichs, y per aquest motiu no poden acusarse de mala adquisició. Com no los tenen ilegalment, ni per medi d' engany o frau, no contreuen la obligació de tornarlos á ningú; però pregunt jo ara: ¿tenen ells completa seguredat de que les persones de qui los heredaren o reberen, no los tenían injustament? Si en veritat alguns dels seus ascendents o possehidors anteriors los havia adquirits ab males manyes o perverses accions, es segú que estava obligat a tornarlos a son amo vertader; y no aventho fet, no ha pogut entrar en el Cel. Tota cosa, sia de quí sia, estiga en mans d' un dolent o d' un bo, clama per son amo. Per lo meteix vos deman que me contesteu ab tota llealtat a lo que vos vatx á preguntar:

Si vos sabesseu de cert qu' un rebesavi vostro, fa cent anys, hagués robada ab empenyos o altres medis il·licits una possessió o un capital a una altre familia per vos coneguda, y vésseu aquesta familia en suma pobresa y obligada a demanar llimosna per viure ¿mirariau vos ab tota tranquilidat aquexa miseria?

Si un dels seus membres o infants vengués a captar a la porta de la casa o possessió vostra, qu' hauría estada seua y ben seua si la hi haguessen restituída ¿tendríau vos la conciencia prou tranquila al veureho, maldement hagués passat tot un sigle?

¿No 's conmouría gens el vostro cor, encara que, segons les lleys del

mon, trenta anys de temps sían un vel espès, de gruxa suficient per amagar del tot aquell delictè?

La sanch que corre per les vostres venes, que sería la metexa de aquell rebesavi vostro ¿estaría prou neta d' aquell crim, per no fer gens de sentiment al veure la aigolosa sanch de aquell pobre despullat de lo seu y que en lo tribunal de Deu es el vertader senyor de lo que vos possehiu?

Devant Deu el temps no es res, y no perque fasse mil anys que s' haja comês un pecat, queda aquest perdonat.

Si aquell homo rich que fonch injustament desposehit de lo molt que tenia, hagués escoltada la veu de Deu, y s' hagués contentat ab lo necessari per la seua subsistencia, y hagués repartit lo demés a n' els pobres, no hauría donat lloch a despertar la còdicia del suposat avi vostro. Y si aquest, després del desposehiment injust, en lloch de tornar aquells bens mal adquirits a son amo, los hagués repartits a n' els pobres, fent llimosna, tal vegada per aquesta llimosna podría esperar la salvació de la seua ánima per medi de la infinita misericordia de Deu.

Jesucrist mos diu que la verdadera riquesa consisteix en tenir molta pietat, juntament ab lo poch que necessitam per menjar y per vestir. Que no li hem de demanar que mos don capitals, sino que no mos deix caure dins la pobresa.

Que no treballêm per enriqueirnos, si no tant sols per proporcionar-nos la nostra subsistencia.

Previsora, y justa més que previsora, es aquella lley divina que diu:

¿Vols esser perfect? Dona els teus bens a n' els pobres y seguim.

(Continuará)

PERE DE A. PENYA.

MISCELÁNEA

Fuímos atentamente invitados á la magna reunión celebrada ayer en el edificio de la Lonja para tratar de erigir un monumento al bienaventurado mártir de Cristo Ramón Lull.

Agradecemos la deferencia que con nosotros se tuvo, y deseamos que, en efecto, sea dicho monumento «digno de la santidad y la grandeza» del insigne siervo de Dios á quien se intenta dedicarlo.

El Rdo. Dr. L. Salembier, Profesor en la Facultad de Teología de Lila, ha publicado un volumen sobre *El Gran Cisma de Occidente*, de sumo interés para los españoles. Forma parte de la «Biblioteca de la enseñanza de la Historia Eclesiástica», editada por el librero de París Víctor Lecoffre, y de ella vieron antes la luz algunos capítulos en la *Revue de Lille*.

El día 27 de Octubre último dejaron de explicar en sus respectivas clases del Instituto de segunda enseñanza, por jubilación forzosa, nuestros respetables amigos los Sres. D. Francisco Manuel de los Herreros y D. León Carnicer,

Dios nos conceda dignos sucesores de tan beneméritos Maestros.

Se ha impreso y distribuido á los Excmos. Cardenales la nueva edición del *Índice* de libros prohibidos que se ha hecho como consecuencia natural de la Constitución *Officiorum ac munerum*. No tardará mucho en ponerse á la venta pública.

Traducido por el R. P. Jaime Serrano han publicado los editores barceloneses Sres. Subirana la obra del P. Lallemand «Sentido propio y literal de los Salmos de David y Cánticos sagrados, expuesto brevemente en una interpretación seguida».

Inútil es ponderar la utilidad de este libro y el servicio prestado á la literatura sagrada por el traductor del mismo

En el prospecto que tenemos á la vista se reproduce, por vía de muestra, parte del Salmo *Exurgat Deus*; el mismo que en Abril y Mayo de 1899 tradujo para esta Revista, tomándolo de la versión italiana del Profesor Minocchi, nuestro ilustre amigo el Dr. D. Miguel Costa y Llobera, Pbro.

A contar desde la página 57 se ha deslizado en el *Apéndice* de nuestro amigo D. Ildefonso Rullan, Pbro., varias erratas, de las cuales juzgamos de importancia las siguientes:

En la pág. 62 dice: «Leuauange las parias por ser más *creydas*», y debe decir..... *creydos*.

En la 66 (nota) se escribió *Dial. Cap. II*, por *Diablo Coj. II*.

En la 69, se imprimió: «Confirmolo el *Bisco*» en lugar de «Confirmolo el *bispo*».

Y en la 72 falta una *c* á *onsidere* (nota): *considerere... decernimus*.

JUAN MIRALLES Y SBERT

Se encarga de proporcionar á sus favorecedores, con prontitud y economía, cuantos libros y opúsculos se le pidan.

Cuida de suscripciones á periódicos y Revistas, así nacionales como extranjeros, mediante muy módica comisión.

Admite encargos para toda clase de impresos.

Es representante del *Instituto de Arte Cristiano* de Barcelona y de los *Monumenta Historica Societatis Jesu*.

Ofrece á sus clientes un servicio completo de las ediciones litúrgicas (Misales, Breviarios, Diurnos, Rituales, Octavas, Antifonarios, etc.) de la Sociedad de San Juan Evangelista (Tournai), de H. Dessain (Malinas), de Federico Pustet (Ratisbona), de Alfredo Mame é Hijos (Tours) y de Pedro Marietti (Turín), de todas las cuales tiene páginas de muestra y nota de precios.

Facilita toda clase de estampas religiosas, en cromo, grabado en acero, heliografía y fotografía de las principales Casas nacionales y extranjeras, como la Sociedad de San Agustín (Brujas), la Sociedad litoleográfica de San José (Módena) y los Establecimientos de Bouasse-Lebel, Beck y Turgis (París), de Benziger y Compañía (Einsiedeln), de Kühlen (Gladbach), y de Pena y Bordas (Barcelona), de las cuales tiene más de mil modelos de muestra.

Especialidad en recuerdos mortuorios, de primera Comunión y de primera Misa, en imágenes de San Antonio de Padua y en fotografías-sellos para encabezamientos de cartas.

Servicio del ramo de objetos de escritorio: papeles tina (blancos, rayados, comerciales y cuadrículados) y para cartas (blancos y de luto, rayados y lisos, en paquetes y en estuches), sobres de todos tamaños y calidades, cartón secante, obleas, tintas, porta-plumas, plumas, lápices, afile-lápices, limpia-plumas, seca-firmas, pica-notas, bandejas de cristal, frascos de goma, salvaderas, libretas, bobinas de papel engomado, vades de hule, tinteros, etc.; todo conforme al muestrario que tiene á disposición de sus parroquianos.

(PALACIO, 81, PALMA)

PUBLICACIONES RECIENTES

El orador sagrado antes de predicar, predicando y después de predicar, por Fr. Santiago María Monsabré, de la Orden de Predicadores; trad. por el P. Castaño, de la misma Orden.—1 vol. en 8.º mayor.

Sentido propio y literal de los Salmos de David y Cánticos sagrados, expuesto brevemente en una interpretación seguida, por el R. P. Jaime Felipe Lalle- mant, de la Compañía de Jesús, y traducido al castellano por el M. R. P. Fr. Jaime Serrano.—1 vol. en 8.º

Rivalités scientifiques, ou la science catholique et la prétendue impartialité des historiens, par le R. P. Th. Ortolan. (De la Biblioteca *Science et Religion*, à 0'60 francos el volumen).—3 vol. en 8.º mayor.

L'occultisme contemporain: ses doctrines et ses divers systèmes, par Charles Godard. (De id. id.)—1 id.

Évolution, progrès et liberté, par Pierre Vallet. (De id. id.)—1 id.

Les morts reviennent-ils? par I. Bertrand. (De id. id.)—1 id.

Les qualités de l'éducateur, per J. Guibert. (De id. id.)—1 id.

La Bible et les théories scientifiques, par l'abbé B. Colomer.—(De id. id.)—1 id.

L'origine apostolique du Nouveau Testament, par le P. Lucien Méchineau, S. J. (De id. id.)—1 id.

Hasard ou Providence. Le problème des causes finales, par le R. P. J. D. Folguera, O. P.—(De id. id.)—1 id.

La conversation de l'énergie et la liberté morale, par le P. M. de Munnynck, O. P.—(De id. id.)—1 id.

Le péché original dans Adam et ses descendants. Exposé apologétique par le P. X. M. le Bachelet, S. J. (De id. id.)—2 id.

Le monde juif au temps de Jésus-Christ et des Apôtres, par l'abbé E. Beur- lier.—(De id. id.)—2 id.

Le Dogme chrétien dans la Religion juive, par A. F. Saubin.—(De id. id.)—1 id.

Le Régime corporatif et l'organisation du travail, par le R. P. G. de Pascal.—(De id. id.)—2 id.

Le Dogme de l'Eucharistie. Essai d'explication par le R. P. A. Leray.—(De id. id.)—1 id.

Les raisons de ma croyance, par le Cardinal Manning; trad. par l'abbé E. Pel- tier.—(De id. id.)—2 id.

Le monde des esprits. Anges et démons. par le R. P. B. M. Maréchaux, Bé- nédictin.—(De id. id.)—1 id.

Le mouvement féministe. Ses causes, son avenir: solution chrétienne, par la Comtesse Marie de Villermont.—(De id. id.)—2 id.

L'Esprit chrétien et les Affaires, par G. d'Azambuja.—(De id. id.) 1 id.

Le Brahmanisme, par Ch. Godard.—(De id. id.)—1 id.

Le Beau dans les œuvres littéraires, par l'abbé Gaborit.—(De id. id.)—1 id.

L'Eglise grecque-ortodoxe et l'Union, par le P. F. Tournebize, S. J.—(De id. id.)—1 id.

Le Fakirisme. Les Fakirs et leurs prestiges, par Ch. Godard.—(De id. id.)—1 id.

L'Éducation supérieure des Femmes, par Mgr. Spalding, Évêque de Peoria.—(De id. id.)—1 id.

Vie de la Bienherense Jeanne de Lestonnac, par le R. P. Mercier, S. J.—1 vol. en 4.º, con grabados.